

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено
Завідувач кафедри

(Підпис) (Ініціали, прізвище)

«____» _____ 2015 р.

Дипломна робота

освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

на тему _____
«Мовні засоби об'єктивації концепту
«рух» в англійській мові та їх переклад українською»

Виконав (-ла): студент (-ка) _5_ курсу, групи _ЛА-42с_

_____ Галицька Олена Олегівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник _доц., канд. філол. н. Ткачик О.В. _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали) (підпис)

Консультант _____
(назва розділу) (вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали) (підпис)

Рецензент _____
(посада, звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали) _____
(підпис)

Засвідчую, що у цій
дипломній
роботі немає запозичень
з праць
інших авторів без
відповідних
посилань

Студент _____
(підпис)

Київ – 2015 року
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Факультет (інститут) _____ лінгвістики

(повна назва)

Кафедра _____ теорії, практики та перекладу англійської мови

(повна назва)

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ спеціаліст _____

Напрямок підготовки _____ 7.020303 «Філологія

» _____
(шифр і назва)

Спеціальність _____ 020303 «Переклад

» _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(Підпис)

(Ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ Галицькій Олені Олегівні _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _"Мовні засоби об'єктивації концепту «рух» в англійській мові та їх переклад українською»

Керівник роботи _____ Ткачик Олена Володимирівна, доц., к
анд. філол. н. _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом по університету від « ____ » _____ 20__ року
№ ____

2. Строк подання студентом
роботи _____

3. Вихідні дані до
роботи _____

4. Перелік завдань, які потрібно розробити__ 1) визначити оптимальний спосіб моделювання концепту, розробити й обґрунтувати метод концептуального аналізу, який враховує специфіку досліджуваного концепту; 2) проаналізувати мовні засоби репрезентації концепту «рух» в англійській мові; 3) встановити концептуальні ознаки, які складають наповнення концепту «рух» в англійській мові;

4) на основі отриманих результатів відтворити структуру концепту - моделювати відповідні фрагменти концептуальної системи;

5) здійснити комплексний когнітивно-семантичний аналіз лексичних та фразеологічних вербалізаторів концепту «рух».

6) визначити способи перекладу вербалізаторів концепту «рух» українською мовою.

5. Перелік ілюстративного матеріалу

_____Робота містить 3 додатки

6. Перелік публікацій_____Міжнародна студентська конференція «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації» (травень 2015 року)_____

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ I	Ткачик О. В.		

Студент _____ Галицька О. О. _____
(підпис) (Прізвище та ініціали)

Керівник дипломної роботи _____
(підпис) (Прізвище та ініціали)

ВСТУП

Когнітивна парадигма, яка домінує в сучасній лінгвістиці, задає систему координат для дослідження за напрямками «мова і мовець», «мова й етнос», «мова і культура». Одним з основних об'єктів когнітивної лінгвістики є вербалізований концепт. Пошуки когнітологів спрямовано на експлікацію концептів, які складають концептуальну систему, «концептуальну картину світу», в якій зберігається зміст знання, досвіду (тілесного, психічного й культурного), результатів людської діяльності та процесів пізнання світу. При цьому відзначають важливу роль культурної компоненти, фактор зумовленості світобачення народу його культурою та історією, що знаходить вираження в концептах — одиницях національно-специфічних мовних і концептуальних картин світу.

Увагу лінгвістів привертають перш за все основні, «базові», концепти, які найтісніше пов'язані з культурою народу й найяскравіше відбивають специфіку його колективної свідомості. У працях провідних науковців в галузі когнітивної лінгвістики розроблено методики концептуального аналізу, подано інтерпретації багатьох соціально значущих концептів, зокрема просторових, часових, ціннісних. Серед таких концептів особливе місце посідає концепт «рух».

Актуальність. Проведені різними дослідниками дослідження концепту «рух» обмежені, як правило, аналізом семантики окремих мовних репрезентантів концепту, їхні роботи засвідчують дискусійність концепту та недостатній рівень його дослідженості. Отже, є потреба проаналізувати лінгвокультурний концепт «рух» з погляду носія мови, у дусі антропоцентризму й з урахуванням новітніх досягнень когнітивної лінгвістики.

Метою нашого дослідження є експлікація концепту «рух» в англійській мові, з'ясування його будови, встановлення принципів його функціонування.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) визначити оптимальний спосіб моделювання концепту, розробити й обґрунтувати метод концептуального аналізу, який враховує специфіку досліджуваного концепту;
- 2) проаналізувати мовні засоби репрезентації концепту «рух» в англійській мові;
- 3) встановити концептуальні ознаки, які складають наповнення концепту «рух» в англійській мові;
- 4) на основі отриманих результатів відтворити структуру концепту - змодельовати відповідні фрагменти концептуальної системи;
- 5) здійснити комплексний когнітивно-семантичний аналіз лексичних та фразеологічних вербалізаторів концепту «рух».
- 6) визначити способи перекладу вербалізаторів концепту «рух» українською мовою.

Матеріал. У дослідженні використано дані перекладних, тлумачних, фразеологічних та інших типів словників, залучено цитатний матеріал із художньої літератури та публіцистики.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні оптимального способу моделювання концепту, розробці методу концептуального аналізу, який враховує специфіку досліджуваного концепту. Вивчення концепту «рух» на матеріалі англійської мови дає змогу переглянути й уточнити низку поширених уявлень про будову концептів.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання її основних положень і висновків в курсах загального мовознавства, а саме: в розділах “Когнітивна семантика” та “Когнітивна лінгвістика”, а також на заняттях з практики англійської мови.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

SUMMARY

This work is focused on the theme “Language means of reproduction of concept of movement in English and ways of their translation into Ukrainian”. To explore selected material, it was necessary to give a clear definition of a concept and determine the area that it covers. cognitive definition of the concept is a form of presenting the results of conceptual analysis. Cognitive definition should not be limited by information available to speakers which they fully realize. The core of concept is the definition of cognitive features in language system established in the culture of the people - native speakers. Nevertheless, the definition of the concept includes weaker and less well-established features that appear in some words of concept and related to central features by motivational bonds. In constructing definition we apply the principle of subjective reconstruction, limited by linguistic material. This principle is related to the guidance on anthropocentrism. Subjective reconstruction is analysis from the "inside", from the point of view of native speaker.

The concept of movement is represented by different parts of speech (verb, noun, adverb). Dictionary equivalents are often used to translate them into Ukrainian language.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Р О З Д І Л I. СУЧАСНА АНТРОПОЦЕНТРИЧНА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА І КОНЦЕПТОЛОГІЯ	7
1.1. Концепт як об'єкт дослідження антропоцентричної когнітивної лінгвістики.	7
1.2. Типологія концептів.	11
1.3. Засоби вираження концептів.	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	24
РОЗДІЛ II. КОГНІТИВНА ДЕФІНІЦІЯ КОНЦЕПТУ «РУХ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	26
2.1. Концептуальний аналіз як основний метод сучасної когнітивної лінгвістики.	26
2.2. Когнітивна дефініція концепту та принципи її побудови.	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	36
Р О З Д І Л III. КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИЧНИХ ТА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВЕРБАЛІЗАТОРІВ КОНЦЕПТУ «РУХ»	37
3.1. Експлікація концепту «рух» в англійській мові.	37
3.2. Лексичні та фразеологічні засоби вербалізації концепту «рух».	46
3.3. Способи перекладу концепту «рух» українською мовою.	58
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	62
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	64
SUMMARY	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТОК А. ДІЄСЛОВА, ЩО ВИСТУПАЮТЬ ВЕРБАЛІЗАТОРАМИ КОНЦЕПТУ «РУХ»	73
ДОДАТОК Б. ІМЕННИКИ, ЩО ВИСТУПАЮТЬ ВЕРБАЛІЗАТОРАМИ КНЦЕПТУ «РУХ»	78
ДОДАТОК В. ПРИКМЕТНИКИ, ЩО ВИСТУПАЮТЬ ВЕРБАЛІЗАТОРАМИ КОНЦЕПТУ «РУХ»	80